

การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

พระมหาภุชงค์ ไขยสิทธิ์^{1*} วิรัช วิรัชนิภาวรรณ²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อศึกษา (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร และ (3) ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ทั้งนี้ ได้นำการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมโดยเน้นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเสริม การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ได้ค่าเท่ากับ 0.89 และผ่านการหาค่าความเชื่อถือได้ ที่ระดับ 0.88 ประชากร คือ พระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศผ่านทางวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร จำนวน 31,349 รูป กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศดังกล่าวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,111 รูป ซึ่งได้มาจากการคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ การเก็บรวบรวมข้อมูลสนามดำเนินการระหว่างวันที่ 1-30 สิงหาคม 2559 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้จำนวน 952 รูป คิดเป็นร้อยละ 85.69 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,111 รูป วิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ที่ในรูปตาราง รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการถดถอย พหุคูณ และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นอกจากนี้แล้ว ยังมีการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 9 คน โดยเป็นสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวคนละ 60 นาที ด้วยแบบสอบถามเชิงลึกที่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพอีกด้วย

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญคือ วัดมีโครงสร้างการบริหารจัดการ หรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุไม่มากเท่าที่ควร และวัดขาดตัวแบบการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ วัดควรมีการปรับปรุง

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย จังหวัดปทุมธานี 12100

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย จังหวัดปทุมธานี 12100

*ผู้พิมพ์หลัก e-mail: kritsanat47@gmail.com

โครงสร้างการบริหารจัดการ หรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุให้เป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น และ (3) วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ควรกำหนดและนำตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน ไปปรับใช้เป็นแนวทาง และตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน โดยตัวแบบการบริหารจัดการดังกล่าวควรเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การทำงานเป็นทีม 2) การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 3) การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 4) การให้ความสำคัญผู้รับบริการ 5) การมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย และ 6) การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ การอำนวยความสะดวก การเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ADMINISTRATION TO FACILITATE TRAVELING OF BUDDHISM DISSEMINATION IN FOREIGN COUNTRIES OF WATSRAKET RATCHAWORAMAHAWIHAN

Phramaha Kritsanat Chaiyasit^{1*} Wiruch Wiruchnipawan²

Abstract

Objectives of this study were significantly to examine (1) problems of administration to facilitate traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of Watsraket Ratchaworamahawihan, (2) development guidelines of administration to facilitate traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of Watsraket Ratchaworamahawihan, and (3) model of administration to facilitate traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of Watsraket Ratchaworamahawihan. The Total Quality Management Concept of 6 aspects was applied as crucial conceptual framework of this study.

Research methodology of this study was planned the research design as a mixed methods research operating quantitative research as principal means and supported by qualitative research. The quantitative research was survey research with large field data collection and using questionnaires as research tool of the field data collection. The questionnaires passed pre-test of validity check at level of 0.89 and reliability check at level of 0.88. Population was all 31,349 Buddhist monks traveling to Buddhism dissemination in foreign countries through Watsraket Ratchaworamahawihan. Total of 1,111 samples of the monks were calculated by using Taro Yamane's formula for sample size. Field data collection was exercised during August 1-30, 2016. 952 completed sets of questionnaire, which were equaled to 85.69 % of the 1,111 total samples, were returned. Data analysis was performed in contingency table with descriptive approach. Descriptive Statistics exercised were percentage, mean, standard deviation, multiple regression, and Pearson's Correlation Coefficient. In addition, in-depth interview of 9 experts or key informants, with face to face interview of 60 minutes each together with structured in-depth interview form, was also applied in order to obtain the qualitative data.

Research findings were (1) the main problems of administration were Watsraket Ratchaworamahawihan's unfavorable structure of administration, hierarchy of command, or process of facilitating the traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of the monks, as well as, lacking of administrative model according to the Total Quality Management, and (2) the main development guideline of administration was Watsraket Ratchaworamahawihan should

¹ Ph.D. Candidate in Public Administration, School of Public Administration, Eastern Asia University, Phatum Thani Province 12100, Thailand.

² Lecturer, Ph.D. Program in Public Administration, School of Public Administration, Eastern Asia University, Phatum Thani Province 12100, Thailand.

*Corresponding author, e-mail: kritsanat47@gmail.com

increasingly improve the structure of administration, the hierarchy of command, and the process of facilitating the traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of the monks particularly for the monks' benefits, and (3) Watsraket Ratchaworamahawihan should create the model of administration to facilitate traveling of Buddhism dissemination in foreign countries of Watsraket Ratchaworamahawihan according to the Total Quality Management Concept of 6 aspects and apply as guideline and Key Performance Indicators (KPI). The model of administration should, in priority, as follows: teamwork, explicit objective, continuous performance improvement, customer focus, supportive or favorable structure of administration, and effective communication.

Keywords : Administration, Facilitating, Traveling of Buddhism Dissemination in Foreign Countries. Watsraket Ratchaworamahawihan

บทนำ

เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว พระพุทธองค์ไม่ทรงแต่งตั้งพระภิกษุสาวกรูปใดให้เป็นผู้แทนของพระพุทธองค์ แต่สิ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ หรือได้ทรงสั่งสอนไว้ ให้เป็นสิ่งทดแทนพระองค์ เพื่อที่จะได้ประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ “พวกเธอจงเที่ยวจาริกเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์” คำสั่งสอนดังกล่าวมีส่วนสำคัญทำให้เกิดพระภิกษุที่เดินทางไปต่างประเทศขึ้นมา พระภิกษุที่เดินทางไปต่างประเทศ คือ พระที่ทำหน้าที่นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ไปเผยแผ่ เป็นผู้ชี้ทางที่ถูกต้องตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ทุกวันนี้ การเผยแผ่พระพุทธคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้แตกแขนงไปหลายรูปแบบซึ่งแตกต่างกันในแต่ละวัด และในแต่ละสำนัก อีกทั้งต้องปรับให้เหมาะสมกับยุค และสมัยเพื่อให้ผู้ที่ได้รับฟังคำสั่งสอนของพระพุทธองค์สามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพวัดสระเกศเป็นวัดที่สำคัญวัดหนึ่งที่ทำเนียบการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ โดยมีสาขาวัดในต่างประเทศทั้งหมด 15 วัด วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหารได้บริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ โดยพิจารณาผ่านสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหารจำนวน 6,370 รูป (ที่มา : กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2557) ปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) พระภิกษุได้ขออนุญาตเดินทางไปต่างประเทศเพื่อปฏิบัติศาสนากิจ กิจนิมนต์ การศึกษาต่อ และนมัสการปูชนียวัตถุ หรือปูชนียสถานทางพระศาสนาในต่างประเทศจำนวนมากเพื่อเป็นหลักปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดและปฏิบัติตามระเบียบมหาเถรสมาคม กำหนดวิธีปฏิบัติในการเดินทางไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร พ.ศ. 2537 ของพระภิกษุแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ (1) ไปราชการหรือกิจของสงฆ์ คือไปปฏิบัติศาสนากิจ ณ วัดไทยในต่างประเทศหรือการประชุมนานาชาติ ได้รับอนุมัติโดยมหาเถรสมาคม (2) ไปเป็นส่วนบุคคล คือการขออนุญาตไปต่างประเทศเป็นการชั่วคราว เช่นนมัสการปูชนียสถาน ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า กิจนิมนต์ เยี่ยมญาติและการศึกษา ได้รับอนุมัติโดยคณะกรรมการศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร (ศ.ต.ภ.)

สำหรับหน่วยงานของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับส่งเสริมพระธรรมทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ “สำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ” หน่วยงานดังกล่าวประกอบด้วย ประธานสำนักงาน 1 รูป เลขานุการ 1 รูป ผู้ช่วยเลขานุการ 1 รูป ที่ปรึกษาประธานสำนักงาน ไม่น้อยกว่า 5 รูป โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือ ตรวจสอบและกำกับดูแลพระธรรมทูตที่ไปปฏิบัติงานอยู่ในต่างประเทศให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังมา ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 23/2549 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2549 สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม มติที่ 511/2549

การศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ อันได้แก่ “วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร” ในสังกัดของมหาเถรสมาคม และเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อพัฒนาหน่วยงาน คือ “วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร” หรือ “พัฒนาการบริหารจัดการของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร” โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ในส่วนของปัญหาการวิจัย ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ “วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ” โดยหน่วยงานของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ที่ทำหน้าที่โดยตรงในเรื่องดังกล่าว คือ “สำนักงาน

กำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ” ดังกล่าวแล้ว และเท่าที่ผ่านมา ข้อเท็จจริงปรากฏว่า การบริหารจัดการของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศบางประการตามกรอบแนวคิด หรือแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management หรือ TQM) เช่น (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีวัตถุประสงค์ที่สนับสนุนการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุอย่างไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เช่น วัตถุประสงค์ที่ป้องกันความล่าช้าของการอำนวยความสะดวก และ (2) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ เช่น วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร อำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยให้ความสำคัญกับพระภิกษุไม่มากเท่าที่ควร เป็นต้น

ด้วยเหตุผลที่แสดงถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา อำนาจหน้าที่ของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ปัญหาการวิจัย และตัวอย่างปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพระภิกษุในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ข้างต้น ประกอบกับผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่ศึกษาครั้งนี้ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อหน่วยงาน บุคลากรของหน่วยงาน และประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
3. เสนอตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ออกแบบรูปแบบการวิจัย (research design) ให้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ซึ่งเน้นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เป็นหลักในสัดส่วนประมาณ 80% พร้อมกับนำข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในสัดส่วนประมาณ 20% มาเสริม และเทียบเคียงกับข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัยเชิงปริมาณ (ที่มา : John W. Creswell and Vicki L. Plano Clark. (2011, pp. 174-175). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Second Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณนั้นเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) ที่ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม (field data collection) หรือการวิจัยสนาม (field research) เป็นหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งมีประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ (1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ พระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศผ่านทางวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร รวม 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2556-2558 รวม 10,450 รูป ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศผ่านทางวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ดังกล่าวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,111 รูป ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 3% (ที่มา : Taro Yamane (1967, p. 398). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall) เช่นนี้ เป็นการสุ่มตัวอย่างประเภทการใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) และเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างในประชากรมีโอกาสถูกสุ่มหรือถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item Objective Congruence หรือ IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.89 และได้ทำการทดสอบ (pretest) จำนวน 50 ชุด เพื่อหาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม หรือหาค่าครอนบาค (Cronbach) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อถือได้ ที่ระดับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษา และผู้ช่วยอีก 5 รูป ได้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลสนามระหว่างวันที่ 1-30 สิงหาคม 2559 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้ 952 ชุด/รูป (n=952) คิดเป็นร้อยละ 85.69 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,111 ชุด/รูป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลเชิงปริมาณมาทำการประมวลและวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับคอมพิวเตอร์ โดยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในรูปตาราง รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการถดถอยพหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากประชากรของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นประชากรแฝง (hidden population) ที่ไม่อาจระบุจำนวนได้ง่ายดังเช่นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงใช้การสุ่มตัวอย่างประเภทที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non probability sampling) และโดยการใช้การสุ่มตัวอย่างตามแนวคิดสโนว์บอล (Snowball Sampling Concept) (ที่มา : Patrick Biernacki and Dan Waldorf. (1981, pp.141-163). "Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling", *Sociological Methods & Research*, 10, 2 (1981): 141-163) จากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร จำนวน 9 รูป การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview of experts) แบบตัวต่อตัว (face to face interview) ที่ละรูป ๆ ละ 60 นาที สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แนวลึกที่มีโครงสร้าง (structured in-depth interview form) จากนั้น จึงข้อมูลมาวิเคราะห์แปลความ และเขียนพรรณนาหรือบรรยาย (interpretation and descriptive analysis) ไว้ในตาราง ข้อมูล

เชิงคุณภาพดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษานำมาเสริม หรือเทียบเคียงกับข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเป็นข้อมูลหลักของการศึกษาคั้งนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.28) เป็นพระสังฆาธิการ และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.92) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรีสำหรับผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ มีดังนี้

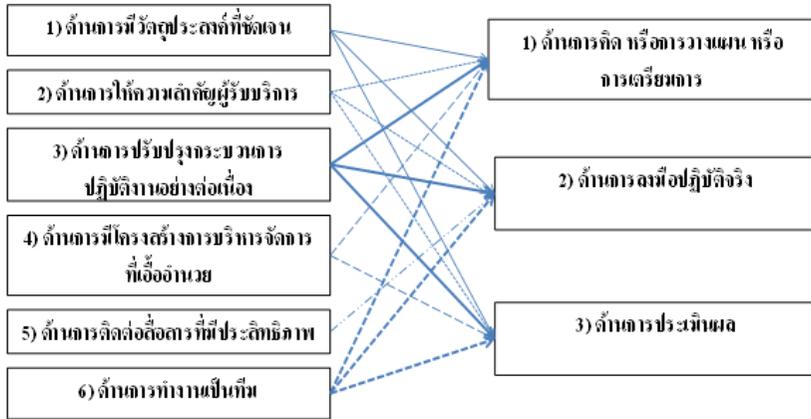
1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวความคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย ได้แก่ คำถามที่ว่า “วัดมีโครงสร้างการบริหารจัดการ หรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุไม่มากเท่าที่ควร” (ค่าเฉลี่ย 2.56)

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวความคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย ได้แก่ คำถามที่ว่า “วัดควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ หรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น” (ค่าเฉลี่ย 2.60) นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 รูป เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยคำถามดังกล่าวนี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 9 รูป ล้วนเห็นด้วยกับคำถามดังกล่าว

3. ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวความคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมทั้ง 6 ด้าน (ตัวแปรอิสระ) ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน/ด้าน ได้แก่ ขั้นตอน (1) การคิด หรือการวางแผน หรือการเตรียมการ (2) การลงมือปฏิบัติจริง และ (3) การประเมินผล (ตัวแปรตาม) โดยตัวแบบการบริหารจัดการเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้าน (1) การทำงานเป็นทีม (2) การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (3) การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (4) การให้ความสำคัญผู้รับบริการ (5) การมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย และ (6) การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์แนวลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน เกี่ยวกับตัวแบบการบริหารจัดการด้วยคำถามดังกล่าวนี้ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 9 รูป ล้วนเห็นด้วย ดังภาพ 2-3

ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ
คุณภาพโดยรวม 6 ด้าน

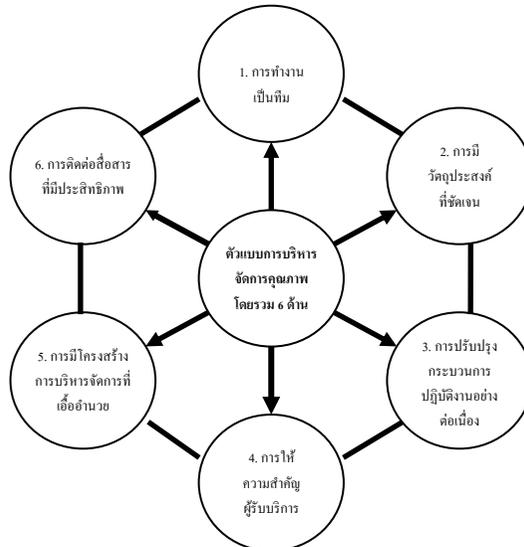
ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบริหาร
จัดการที่ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน/ด้าน

ภาพที่ 1 ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน/ด้าน

ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการคุณภาพ
โดยรวม 6 ด้าน

ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบริหาร
จัดการที่ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน/ด้าน

ภาพที่ 2 ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมทั้ง 6 ด้าน (ตัวแปรอิสระ) ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน/ด้าน (ตัวแปรตาม) โดยตัวแบบการบริหารจัดการเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้าน (1) การทำงานเป็นทีม (2) การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (3) การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (4) การให้ความสำคัญผู้รับบริการ (5) การมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย และ (6) การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ดังกล่าวแล้วนั้น

เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นพระภิกษุที่เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศผ่านทางวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีความเห็นดังกล่าว ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นของตัวแบบการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมทั้ง 6 ด้าน และหากวัดนำตัวแบบการบริหารจัดการดังกล่าวไปปรับใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้ว ย่อมมีส่วนสำคัญทำให้การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีประสิทธิภาพและเป็นที่พึงพอใจของพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงเท่านั้น หากวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร นำตัวแบบการบริหารจัดการดังกล่าวไปปรับใช้ในลักษณะที่เป็นตัวชี้วัด หรือกลุ่มตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator (s) หรือ KPIs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร แล้ว ย่อมมีส่วนสำคัญทำให้การบริหารจัดการของประสบความสำเร็จด้วย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารจัดการที่สำคัญคือ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร มีโครงสร้างการบริหารจัดการหรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุไม่มากเท่าที่ควร และวัดขาดตัวแบบการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญคือ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ หรือสายงาน หรือขั้นตอนที่เอื้ออำนวยต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุให้เป็นประโยชน์ต่อพระภิกษุเพิ่มมากขึ้น
3. ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมควรประกอบด้วย 5 ด้าน

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ข้อเสนอแนะสอดคล้องกับผลการศึกษา และการอภิปรายผลข้างต้น ข้อเสนอแนะมีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม ที่สำคัญมี 2 ข้อ ดังนี้

1.1 วัดควรเห็นความสำคัญและความจำเป็น รวมทั้งกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนของการมีวัตถุประสงค์ที่สนับสนุนการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของพระภิกษุอย่างชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ที่ป้องกันความล่าช้าของการอำนวยความสะดวก พร้อมทั้งมีการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมตลอดไปถึงงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของวัดให้พระภิกษุที่จะเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศได้ทราบและเข้าใจอย่างจริงจังและชัดเจนด้วย เช่นนี้ พอเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ Joel D. Aberbach and B. A. Rockman (1992, pp. 135-153) ในบทความ เรื่อง “Does Governance Matter--And If So how, How? Process, Performance, and Outcomes”, *Governance* 5 (April 1992): 135-153. อ้างใน Joel D. Aberbach and Gillian Peele. (2011). *Crisis of Conservatism?* New York: Oxford University Press, Inc. ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถของฝ่ายบริหาร ไว้ว่า การดำเนินการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์งานในหน้าที่รับผิดชอบ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับรู้อย่างจริงจังและชัดเจนเป็นส่วนหนึ่งของความมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการของฝ่ายบริหาร

1.2 วัดควรจัดการฝึกอบรมผู้บริหารทุกระดับของวัดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการของตนในทิศทางที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยให้ความสำคัญ และตอบสนองความต้องการของพระภิกษุ ซึ่งเป็นผู้รับบริการ ควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพระภิกษุด้วย เช่นนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ เอนก ตาดอุไร (2559, หน้า 107-115) "การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการจัดการระเบียบบริหารราชการในจังหวัดนนทบุรีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" *วารสารพญาบาลทหารบก* ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2559 หน้า 107-115. ที่แสดงความเห็นไว้ในข้อเสนอแนะว่า เทศบาลและบุคลากรของเทศบาลไม่เพียงแต่ปฏิบัติงานที่ตอบสนองกับความต้องการของประชาชนเท่านั้น แต่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนด้วย อีกทั้งผู้บริหารควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องดังกล่าวด้วย ซึ่งพอเทียบเคียงได้กับแนวคิดของ กัลยา งามพร้อมสกุล และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2559, หน้า 215-229) "การจัดการเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร" *วารสารสมาคมนักวิจัย* ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2559 หน้า 215-229. ที่เสนอแนะไว้ว่า ผู้บริหารของเทศบาลควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง เช่น ไม่สนับสนุนระบบพวกพ้อง หรือระบบอุปถัมภ์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับตัวแบบการบริหารจัดการ ได้แก่ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ควรกำหนดและนำตัวแบบการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม 6 ด้าน ไปปรับใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ หรือใช้เป็นกลุ่มตัวชี้วัดสำคัญของการปฏิบัติงาน (Key Performance Indicators หรือ KPIs) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้าน (1) การทำงานเป็นทีม (2) การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (3) การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (4) การให้ความสำคัญผู้รับบริการ (5) การมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวย และ (6) การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร บุคลากร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรทำวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. ทำวิจัยต่อยอดจากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อหาเหตุผลว่า เพราะเหตุใดการทำงานเป็นทีม จึงเป็นตัวแบบที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก เป็นต้น อีกทั้งควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้

ความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม เพื่อนำไปสู่นำเสนอผลการวิจัย และการสร้างองค์ความรู้ใหม่

2. วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดหรือกลุ่มตัวชี้วัดอื่นสำหรับการศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เช่น การบริหารจัดการตามแนวพระราชดำริตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตามการบริหารจัดการแบบสมดุล เป็นต้น

3. วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เช่น วิจัยเปรียบเทียบเรื่อง การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศระหว่างวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตามแนวคิดการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมกับวัดในประเทศอื่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่า วัดในประเทศมีการบริหารจัดการอย่างไร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา งามพร้อมสกุล และวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2559) "การจัดการเพื่อส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร" *วารสารสมาคมนักวิจัย* ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2559 : 215-229.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2555). *การบริหารจัดการและการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2557). *การบริหารจัดการตามแนวคิดตะวันออก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- เอนก ตาดอุไร. (2559). "การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการจัดระเบียบท่าเรือแห่งใหม่ของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" *วารสารพยาบาลทหารบก* ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) 2559 : 107-115.
- Aberbach, Joel D. and Rockman, B. A. (1992) "Does Governance Matter--And If So how, How? Process, Performance, and Outcomes", *Governance* 5 (April 1992): 135-153.
- Aberbach, Joel D. and Peele, Gillian. (2011). *Crisis of Conservatism?* New York: Oxford University Press, Inc.
- Biernacki, Patrick. and Waldorf, Dan. (1981). "Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling", *Sociological Methods & Research*, 10, 2 (1981): 141-163.
- Creswell, John W. and Clark, Vicki L. Plano. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Second Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.
- Yamane, Taro. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.